

1. PIERZYNA (46) sb f

e oraz a jasne.

sg N pierzyna (6). ◇ G pierzyny (7). ◇ A pierzynę (14). ◇ I pierzyną (4). ◇ L pierzynie (1). ◇ pl N pierzyny (1). ◇ G pierzyn (5). ◇ A pierzyny (4). ◇ du A (cum nm) pierzynie (4) *LibMal* 1545/104v, 1553/174, *WyprKr* 95, 95v.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przyładów)–XVII w.

*Przykrycie lub materac wypełniony pierzem; culcitra BartBydg, Mącz, Calep; cussinus, pulvinus BartBydg; culcita inferior plumea, instragulum (plumeum), instratum (plumeum), opertorium, plumacium, substratum plumeum Cn (46) : BartBydg 38, 39, 126b; ZapWar 1532 nr 2471, 1542 nr 2556, nr 2557; Pierwey niżli czechy na pierzyny obleczesz á prześcirađla na łoże położyřz: rozwiesie w łwietniczy á zakurz pod nimi kadzidłem *FalZioł* V 65; Pirwřzim obicźaiem [ciepłó się mnoży] w wielgořci á to przykřadaiać k łobie rzeczy ciepłych, ia[ko] łą łzuby, pierzyny, dzieci młode, albo teź zwię[r]zeta *GlabGad* F6v; Ířch bill przithym gdi Stanisław Chilik Pilch y Iacub pyerzina Ganyecz mařla y Gąřz włuffowye vkradly *LibMal* 1553/173v, 1545/98, 1546/116v, 117, 117v, 118 (18); *RejWiz* 93; *WyprKr* 95, 95v; *RejZwierc* 104; (nagł) O sobie (–) O Biećali mię byli dwa vczćić źwierzyna: Y ia do nich: áli dwie łární pod pierzyną. *PudłFr* 56; *GrabowSet* H2; [[źywot rozkoszny] każe nam do północy dosiadać, A potem się w miękkie pierzyny pokładać. *DramStp* I 225; 2 pierzynie wielgie *InwMieszcz* 1572, 1573 nr 180, 1557 nr 76, 1566 nr 128].*

W połączeniu szeregowym (1): Kobierce/ prześcierađla/ roľkořné pierzyny/ na to łoże łuffalo/ gdzie dziećiatko leźalo *OpecŻyw* 19.

W charakterystycznych połączeniach: pierzyna kitajczana, miękká, mniejsza, rozkoszna, śmierdźca, wielga.

Przysłowie: Co mi Sibyllá prorokuie ninie? Zle trzem (powiáda) o iednéy pierzinie *KochFr* 26.

Zwrot: »pierzem pierzynę nařcielać; nařcielanie albo nasypowanie pierzyny; pierzyna nasypana« (1;1:1): *WyprKr* 96; Culcitra, Łoźysko/ to yeřt/ Sák słomą/ fiánem áľbo liřciem nařłány/ [...] Niektóřzy teź wełną s zgrzeblámi/ báwełną y grubym pięřzem/ tákowe pierzyny nařcieláya *Mącz* 71a, 457d.

Wyrażenia: »odspodnia (a. spodnia) pierzyna« = *materac, piernat; culcitra Mącz, Calep; culcita inferior plumea, substratum plumeum Cn (2): Mącz* 71a; Culcitra – Pierznik, materacz, łpodnią pierzina. *Calep* 275b; [*InwMieszcz* 1559 nr 88 [2 r.], 1566 nr 128, 1575 nr 198].

[»pierzyna pier(z)na«: 2 pierzynie wielkie pierne *InwMieszcz* 1571 nr 165, 1550 nr 39, 1559 nr 88, 1571 nr 163, 1575 nr 198.

»pierzyna zwierzchnia«: pierzyn piernych i kwapowych, zwierzchnich i spodnich 9 *InwMieszcz* 1575 nr 198.]

Szereg: »pierzyna, (i) poduszka« [szyk 2:2] (4): *ZapWar* 1534 nr 2545, 1536 nr 2488; Vkradł theřz [Jan] łtem Maczieyem dwey pyerzinye y try poduřzky wczębrzewyie człowyekovi yednemv *LibMal* 1545/104v; [*Patryjarcha Jakob*] wziął kámień/ y włóżył pod głowę łwoię/ y łpał ná mieyřcu onym/ ná ták twárdym y vbogim łoźu: miáľto poduřzky kámień/ á niebo miáľto pierzyny máiać. *SkarŻyw* 346.

Przen (3) : Znać/ Stániłáwíe/ że íię tá píeśń [*źle trzem o jednej pierzynie*] była Mym towarzysóm dobrze w głowę wbiłá. Bom ía íam íeden zoítał z téy družyny/ Co poćiągáli ná íię téy pierzyny. Oni íuż tylko légáią po parze *KochFr* 27.

W porównaniu (1): niechcę/ áby [*Dworzanin*] [...] nie vmiał łágodnie mówić/ íedno s fukiem/ á wíitko o woíennych rzeczách/ á íáko zbroíá náymíeńsza íego píerzyna/ á s przyłbice náymácznieýzy trunek *GórnDworz* D6.

Wyrażenie: »zwierzchnia pierzyna« (1): Myśléli co/ nie poczną: pocznąli/ nie ípráwíę/ Głowę trofká/ á ręce próżną pracą báwíę/ A kiedy íię ku nocy/ wdźíećznym ínom ráduíę/ Fráfunk zwierzchnią píerzyną žal podufzká czuíę. *GrabowSet* Ov.

Szereg: »pierzyna, poduszka« (1): *GrabowSet* Ov cf *Wyrażenie*.

Synonimy: materac, piernat.